

UNIVERSITATEA "BABEȘ-BOLYAI"
FACULTATEA DE LITERE

PERSPECTIVE ÎN FICȚIUNE.
STUDIU LINGVISTIC APLICAT ROMANULUI LUI FAY WELDON
THE LIFE AND LOVES OF A SHE-DEVIL

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:
PROF. UNIV. DR. ȘTEFAN OLTEAN

DOCTORAND:
ADINA-MARIA MEZEI

CLUJ-NAPOCA

2011

REZUMAT

INTRODUCERE	6
--------------------------	---

CAPITOLUL 1

DESPRE TEORIA NARATIVĂ	9
1.1. Puncte de vedere divergente.....	9
1.1.1. Fundaluri istorice	9
1.1.2. Obiectul ficțiunii narative.....	15
1.1.3. Niveluri structurale narative	17
1.1.4. Funcțiile naratorului.....	20
1.1.5. Variații terminologice	24
1.2. Cadrul de referință poetic	29
1.2.1. Enunțul realității și ficțiunea	29
1.2.2. Mărci ale ficțiunii	32
1.2.3. Enunțul realității simulate și ficțiunea	34
1.2.4. (Non-)Temporalitatea.....	36
1.2.5. Modurile <i>reportive</i> și <i>nonreportive</i> de întrebuințare a limbii	39
1.2.6. SINE și LOCUTOR	42
1.3. Despre teoria narativă. Rezumat.....	46

CAPITOLUL 2

ABORDĂRI SEMANTICE ALE FICȚIUNII	49
2.1. <i>Lumile</i> povestirii.....	49
2.1.1. Cadrul semanticii lumilor posibile	50
2.1.2. Lumi posibile în ficțiune	53
2.1.3. Aspecte ale teoriei situațiilor.....	57
2.2. Aparatul formal	62
2.2.1. Calculul predicțional	62
2.2.2. Modelul lărgit al lumilor posibile	67
2.2.3. Context și situații.....	75

2.2.4. O scurtă discuție	78
2.3. Abordări semantice ale ficțiunii. Rezumat	82

CAPITOLUL 3

SUBIECTIVITATEA ÎN FICȚIUNEA NARATIVĂ	84
3.1. Implicarea narativă	84
3.1.1. Perspective indexicale și inferențiale	84
3.1.2. Deixisul în ficțiune	89
3.1.3. Centrul deictic. CÂND	91
3.1.4. Centrul deictic. UNDE	93
3.1.5. Centrul deictic. CINE	95
3.1.6. Anaforă, deixis și construirea contextului	99
3.2. Perspective. Alte mijloace de interpretare	103
3.2.1. Definiția perspectivei	103
3.2.2. Tipuri de perspectivă	105
3.2.3. Conexiuni	109
3.2.4. Propoziții cu și fără parantetice	112
3.2.5. Propoziții obiective	115
3.3. Subiectivitatea în ficțiunea narativă. Rezumat	118

CAPITOLUL 4

PERSPECTIVE ÎN ROMANUL <i>THE LIFE AND LOVES OF A SHE-DEVIL</i> AL LUI FAY WELDON	121
4.1. Perspectiva LOCUTORULUI	121
4.1.1. Emergența LOCUTORULUI	121
4.1.2. Cine este LOCUTORUL?	125
4.1.3. <i>Eu, Acum și Aici</i>	127
4.1.4. Cine este <i>Tu</i> ?	133
4.1.5. Timpul prezent	137
4.2. Reprezentări în narațiunea la persoana întâi	148
4.2.1. Autentificarea	148

4.2.2. Reprezentări ale Celuilalt: perspective inferențiale	152
4.2.3. Propoziții cu parantetice	160
4.2.4. Interogații	167
4.3. Perspective PERSONAJ-subiective sau perspective obiective	176
4.3.1. Propoziții PERSONAJ-subiective și propoziții obiective	176
4.3.2. Deictice temporale	186
4.3.3. Propoziții gnomiche	193
4.3.4. Interogații	197
4.4. Perspective în romanul <i>The Life and Loves of a She-Devil</i> al lui Fay Weldon. Rezumat și concluzii	204
OBSERVAȚII FINALE	215
REFERINȚE	224

CUVINTE CHEIE:

ficțiune, perspectivă, punct de vedere, narrator, locutor, poetică, naratologie, lumi posibile, situații, centru deictic, propoziții obiective, propoziții subiective

REZUMAT:

Punctul de plecare al lucrării noastre este controversa iscată în jurul noțiunii de *narrator*, care a dat naștere la două curente principale de interpretare a ficțiunii: teoriile comunicative și noncomunicative/poetice. În primul rând, ne propunem să aruncăm o privire asupra celor două abordări pentru a scoate în evidență modul în care diferă și cum au apărut aceste deosebiri între ele. Apoi, vom începe să dezvoltăm un model lingvistic de interpretare a narațiunii ficționale.

Acest model este definit în primul rând din punct de vedere teoretic prin examinarea sugestiilor oferite de diverse studii. Perspectiva, înțeleasă ca proces cognitiv, va fi folosită pentru a explica modul în care cititorii abordează și (re-)creează lumea ficțională. La final, se testează rezultatele obținute printr-o analiză aplicată romanului lui Fay Weldon *The Life and Loves of a She-Devil* (1989[1983]). Scopul nostru final constă în fundamentarea unui model de interpretare a ficțiunii narative din punctul de vedere al cititorului, un model care are la bază noțiunea de *perspectivă*.

Capitolul 1

În primul capitol, se aduc în discuție ideile principale promovate de abordarea comunicativă și cea noncomunicativă/poetică. Această trecere în revistă este necesară deoarece un studiu care are ca subiect *perspectiva* trebuie să pornească de la teoriile în cadrul cărora a apărut noțiunea.

1.1. În prima parte a acestui capitol vom compara cele două teorii despre care discutăm. În primul rând, lucrarea expune fundalul istoric care a dus la apariția celor două poziții privind interpretarea ficțiunii (§ 1.1.1.). Apoi, se prezintă felul în care cele două curente își stabilesc obiectul de studiu (§ 1.1.2.). În cele din urmă, ne vom opri la diversele utilizări terminologice și definiții privind straturile narațiunii (§ 1.1.3.), la funcțiile naratorului (§ 1.1.4.), la *perspectivă* și la alți termeni relevanți (§ 1.1.5.).

1.2. Cea de-a doua parte se axează în special asupra cadrului poetic. Se abordează cele mai importante aspecte dezvoltate de principalii susținători ai acestei orientări, i.e. Hamburger (1986[1977]), Kuroda (1979[1973]) și Banfield (1982). În primele secțiuni se prezintă ideile principale ale lui Hamburger: distincția între enunțul realității și ficțiune (§ 1.2.1.), mărci ficționale (§ 1.2.2.), enunțul realității simulate și ficțiune (§ 1.2.3.), și (non-)temporalitate (§ 1.2.4.). Secțiunea cinci cuprinde ideile lui Kuroda în ceea ce privește modurile *reportive* („*comunicativ*”) și *nonreportive* („*noncomunicativ*”) de întrebuințare a limbii (§ 1.2.5.). La final, ne concentrăm atenția asupra diferenței dintre SINE și LOCUTOR operată de Banfield (§ 1.2.6.).

1.3. Ultima parte prezintă concluziile principale discutate în § 1.1. and § 1.2.

Principalele diferențe dintre cele două curente de gândire se datorează faptului că au puncte de plecare diferite din punct de vedere sincron și diacronic. Abordările comunicative țin seama de teoria lui Platon, în timp ce poeticienii pleacă de la ideile lui Aristotel. Punctul lor de plecare, teoretic vorbind, se bazează pe distincția dintre termenii *mimesis* și *diegesis*.

Platon vede în *mimesis* unul dintre discursurile personajelor, în vreme ce *diegesis* se referă la poetul care vorbește în numele său în părțile dintre discursuri. Pentru Aristotel, *mimesis* nu mai reprezintă „personificare” („impersonation”) prin intermediul discursului direct, ci reprezentarea realității ficționale. Cele două viziuni diferite asupra *mimesis*-ului vor da naștere distincției între *showing* și *telling*.

Suporterii teoriei comunicative consideră că toate realizările lingvistice presupun un locutor și un alocutor. Cu alte cuvinte, atât *telling* (*a povesti*) cât și *showing* (*a arăta*) implică ideea de „a spune”. În cazul abordării poetice *telling* și *showing* sunt de fapt două modalități de „performanță” lingvistică. Textul este analizat în structura sa de suprafață pentru a determina existența sau lipsa semnalelor care indică un subiect vorbitor. În acest sens este necesar să se ia în calcul atât informațiile lingvistice cât și cele epistemologice (§ 1.2.).

Obiectul de studiu este un alt factor important. Patron (2006) observă că poeticienii studiază narațiunea ficțională ca „ficțiune” mai degrabă decât ca „narațiune”, care este obiectul de studiu al abordărilor comunicative. De asemenea, studiile poetice se axează în special pe ficțiune, ignorând problematica textelor nonficționale. Punctul lor principal de interes este narațiunea la persoana a treia, care este considerată de unii ca fiind un prototip al narațiunii (§ 1.1.2., 1.2.2. etc.).

Interpretările variază și în ceea ce privește definiția *naratorului* și funcțiile lui. Din punctul de vedere al unor cercetători funcția interpretativă este cea care semnalează un narator pentru poeticieni. Cu toate acestea, unii poeticieni nu consideră că această funcție se aplică în mod necesar unui narator. Funcția interpretativă poate cuprinde atitudinile unor grupuri sociale sau ale unor personaje la nivelul povestirii etc. (§ 1.1.4.). De asemenea, funcția interpretativă se reflectă uneori în felul în care *autorul implicat* este definit (§ 1.1.3.).

Variațiile terminologice sunt un alt factor care trebuie luat în considerare în precizarea diferențelor dintre cele două abordări. *Punctul de vedere (point of view)* este conceput fie ca sinonim pentru *perspectivă*, sau ca parte integrantă a acesteia. *Focalizarea* este și ea definită ca variantă pentru *punctul de vedere (point of view)*. Ea este uneori preferată deoarece *punctul de vedere (point of view)* poate evoca prea mult aspectul vizual. *Punctul de vedere (point of view)* poate, de asemenea, trimite la o atitudine ideologică („atitudine vizavi de un aspect”, „punct de vedere”; cf. Rivara, 2000). *Focalizarea* este folosită și ca instrument de organizare a informației narative funcționând aidoma unei camere de luat vederi (§ 1.1.5.).

Termenul *voce (narativă)* este de obicei folosit când este vorba de narator, dar există situații în care poate să se refere la diverse atitudini exprimate într-un cuvânt/propoziție (§ 1.2.6.). *Punctul de vedere (point of view)* poate fi echivalat cu o poziționare într-o lume a povestirii/în lumea povestirii fără intermediere. De asemenea, perspectiva este caracterizată ca o poziționare în lumea povestirii prin intermediul unui agent (§ 1.1.5.).

Postularea unui narator în structura de adâncime a textului are drept consecință faptul că timpul trecut are întotdeauna ca timp de referință prezentul naratorului (abordarea comunicativă). Respingerea acestei idei înseamnă că trecutul este considerat doar un semn al ficționalității și nu în mod absolut necesar al temporalității (§ 1.2.4.).

Hamburger (1986) (§ 1.2.) face distincția între abordările poetice și comunicative în felul următor: prima urmează structura *subiect-obiect* a limbajului, iar cea de-a doua este reprezentată de paradigma *Eu-(mesaj)-tu*. Structura *subiect-obiect* înseamnă că ficțiunea nu vorbește despre oameni/situații, ci vorbește oameni/situații.

Hamburger introduce trei categorii: enunțurile realității, ficțiune și enunțurile realității simulate. Prima categorie cuprinde situațiile care apar în viața reală: realitatea subiectului

enunțului și faptul că subiectul enunțului poate să vorbească despre oameni ca despre obiecte și nu ca și subiecte este ceea ce contează.

Ficțiunea și enunțurile realității simulate sunt legate de narațiune. Ficțiunea poate fi văzută ca singura situație în care persoana a treia se poate reprezenta ca subiect. Narațiunea la persoana a treia constituie un exemplu al categoriei ficțiunii. Narațiunea la persoana întâi ilustrează categoria enunț realității simulate. Un narator care vorbește la persoana întâi poate să vorbească despre alte persoane doar ca obiecte, deoarece el este doar o simulare a subiectului enunțului real (§1.2.1., 1.2.3.).

Mărcile ficționale ale lui Hamburger sunt: nontemporalitatea timpului trecut, verbele ce indică procese interioare și deicticele în combinație cu verbe la timpul trecut (§ 1.2.2.). Teoria lui Hamburger exclude narațiunea la persoana întâi din categoria ficțiunii (ca termen general). Acest lucru a dat naștere multor controverse.

Kuroda (1979[1973]) propune includerea narațiunilor în două categorii: *reportive* (narațiunile la persoana întâi și narațiunile la persoana a treia cu narator omniprezent, dar nu omniscient), și *nonreportive* (narațiunile la persoana a treia care oferă posibilitatea accesului direct la conștiința unor personaje la persoana a treia).

Banfield este cea care fixează termenii SINE și LOCUTOR. Termenul SINE se referă la subiectul conștiinței de care se leagă toate elementele expresive care apar într-un text. LOCUTOR este termenul care se folosește când vorbim despre o conștiință la persoana întâi, semnalată lingvistic.

Pornim de la ideea că un text ficțional nu este neapărat(/în întregime) încadrat de subiectivitatea unui narator. Termenul de *voce* este folosit în legătură cu cel de *narator*. Prin narator se înțelege un LOCUTOR, care trebuie să fie semnalat lingvistic în text. Suntem de acord cu sugestiile lui Banfield privitoare la conceptele de SINE și LOCUTOR, așa cum au fost ele explicate de Galbraith (1995): un element expresiv este atribuit aceluși SINE sau LOCUTOR care îl folosește ACUM, chiar dacă ar fi fost folosit de un alt personaj la un alt moment al povestirii (§ 1.2.6.).

Capitolul 2

Capitolul doi se ocupă de abordări semantice ale ficțiunii: semantica lumilor posibile (PWS) și teoria situațiilor (ST). Aici încercăm să stabilim un model ontologic de interpretare a ficțiunii și să creăm bazele unui model analitic. Luăm în calcul posibilitățile oferite de aceste două teorii

deoarece abordarea structurală (naratologia) pare a fi insuficientă pentru determinarea unui model ontologic. Totodată, din punct de vedere analitic, semantica lumilor posibile ne oferă un set de instrumente precise și interesante.

2.1. În prima parte a capitolului doi, ne aplecăm asupra semanticii lumilor posibile. Mai exact, suntem interesați de diverse aspecte ontologice legate de interpretarea ficțiunii narrative. În primul rând, luăm în discuție felurite moduri în care termenul de *lumi posibile* a fost folosit în cadrul acestei abordări (§ 2.1.1.). Apoi, stabilim cum poate fi conceptualizată lumea ficțională în termeni de lumi posibile (§ 2.1.2.). În cele din urmă, adăugăm termenul de *situație* ideii de lume posibilă (§ 2.1.3.).

2.2. În cea de-a doua parte a acestui capitol, stabilim bazele unui model analitic. Apelăm la aparatul formal dezvoltat în cadrul așa-ziselor teorii referențiale. Întâi, prezentăm calculul predicțional (PC) (§ 2.2.1.), scoțând în evidență anumite limitări ale acestuia (poate să interpreteze doar propoziții declarative la timpul prezent și să rezolve anumite ambiguități). Pe urmă, discutăm despre alte principii interpretative, care au fost adăugate calculului predicțional și care permit interpretarea trecutului, viitorului, interogației, exclamațiilor etc. (§ 2.2.4.).

Apoi, coordonata contextuală este introdusă pentru a putea analiza deicticele (Chierchia și McConnel-Ginet, 1990). Definim *situația* (*situation*) și *starea de lucruri* (*state of affairs*) (§ 2.2.3.) și apoi dezvoltăm ideea de situație și stare de lucruri prin apelarea la un exemplu (§ 2.2.4.).

2.3. Ultima parte prezintă concluziile principale extrase din § 2.1. și § 2.2.

Pornim de la teoria contrapărților/corespondențelor a lui David Lewis (§ 2.1.1.). El consideră că noțiunea de *lume actuală* este aplicabilă oricărei lumi în care se situează o propoziție. Acest fapt atrage consecințe dezirabile și indezirabile. Dacă acceptăm propunerea lui Lewis, atunci rezolvăm problema identității în lumi posibile (*transworld identity*), dar, pe de altă parte, teoria contrazice ‘credința’ noastră că limba poate să trimită la aceeași indivizi în situații diferite astfel încât esența lor identitară să fie menținută.

În opinia noastră, utilizarea obișnuită a limbii nu ne permite să acceptăm teoria contrapărților/corespondențelor deoarece identitatea aceluiași individ trebuie să fie menținută. De asemenea, considerăm că o abordare nonreferențială a ficțiunii contravine intuiției noastre.

Interpretarea unui text ficțional trebuie să ia în considerare textul explicit, textul implicit, credințele prevalente și înclinațiile cititorilor (§ 2.1.2.). Textul ficțional evocă cel puțin o lume

posibilă care trebuie tratată în aceeași manieră în care tratăm lumea noastră actuală în realitate; numim această lume *lumea povestirii*, S.W. Există totodată și lumi posibile (P-S.W), generate de viziunile subiective ale personajelor, visele, speranțele lor etc.

Lumile povestirii sunt concepute ca entități maximale, care pot fi compuse dintr-o serie de situații. O situație este fie echivalentă cu o lume maximală, fie o lume restrânsă în timp și spațiu. Ea mai poate fi definită ca o stare de lucruri organizată. O propoziție poate cuprinde mai multe situații, i.e. prin atribuirea stării de lucruri unor indivizi, lumi și timpuri. Când analizăm o propoziție, doar o astfel de lume este reprezentată/selectată.

Noțiunea de *punct de vedere* (*point of view*) este strâns legată de *starea de lucruri*, pe când noțiunea de *perspectivă* poate fi juxtapusă ideii de *situație*. *Starea de lucruri*, în interpretarea noastră, reprezintă ceea ce rămâne neschimbat atunci când o propoziție este încapsulată. O *situație* este o stare de lucruri raportată la indivizi, spațiu și timp.

Calculul predicțional (PC) este un model semantic care oferă mijloace de interpretare a propozițiilor declarative care referă la prezent. După cum am menționat, poate să rezolve anumite ambiguități (§ 2.2.1.). Cu toate acestea, când este vorba de propoziții ce se referă la trecut/viitor, modelul PC nu poate să ofere soluții. De aceea, calculul predicțional intensional a fost dezvoltat (§ 2.2.2.).

Coordonata contextuală alege una din situațiile care sunt exprimate de o propoziție. Aceasta poate fi echivalentă cu o lume maximală sau cu o lume mică (parte din lumea maximală restrânsă în timp și spațiu). Coordonata contextuală a fost dezvoltată ca răspuns la problematica deicticelor (§ 2.2.3.).

Chierchia and McConnell-Ginet (1990) fac diferența între context și circumstanțe. Contextul ne ajută să determinăm extensia unor expresii indexicale cum ar fi „eu” în, de exemplu, „Eu sunt bogat” (sau alte expresii dependente de context), în vreme ce circumstanțele ne ajută să determinăm valoarea de adevăr a propoziției (§ 2.2.3.).

Unele dintre aspectele teoretice discutate sunt puse în practică în § 2.2.4. Stabilim în ce sens coordonata contextuală se dovedește a fi folositoare și încercăm să oferim o ‚soluție’ pentru ‚ceea ce’ se schimbă sau nu atunci când o propoziție este încapsulată în contexte intensionale (diferență semnalată între PWS și ST): în opinia noastră, *starea de lucruri* este cea care rămâne neschimbată, în timp ce condițiile de adevăr se modifică într-o astfel de situație.

Capitolul 3

Cel de-al treilea capitol este construit în jurul implicării narative a cititorilor. Discuția noastră pornește de la idei dezvoltate în cadrul teoriei schimbului deictic (DST), al teoriei situațiilor ș.a. Scopul nostru principal este să definim implicarea narativă atât în termeni generali, cognitivi, cât și, în particular, în funcție de perspectivă. Reușim să găsim puncte comune între termeni diferiți/similari aparținând unor demersuri variate (perspectivă, centru deictic, implicare narativă etc.), ceea ce ne permite să definim și clasificăm *perspectivele*.

3.1. Ne aplecăm asupra felului în care cititorii procesează textul ficțional. În primul rând, este abordată perspectiva ca proces general, cognitiv (§ 3.1.1.). Apoi, ne oprim asupra ideii propuse de Segal (1997) că deixisul în ficțiune este diferit de deixisul din viața reală – sugestie care trebuie să fie demonstrată (§ 3.1.2.). În continuare, ne deplasăm atenția asupra celor trei coordonate stabilite pentru centrul deictic (DC): timpul (§ 3.1.3.), spațiul (§ 3.1.4.), persoana (§ 3.1.5.). La final, în § 3.1.6., adăugăm ideii de implicare narativă câteva sugestii propuse de Emmott privind construcția contextului.

3.2. În prima secțiune, evidențiem punctele pe care perspectiva și centrul deictic le au în comun (§ 3.2.1.). Apoi, definim câteva tipuri de perspectivă (§ 3.2.2.). Sugestiile propuse de Ehrlich (1990) și Oltean (1995) sunt apoi luate în calcul (§ 3.2.3., § 3.2.4.). O prima propunere de interpretare a propozițiilor obiective este prezentată în § 3.2.5.

3.3. Ultima parte cuprinde concluziile din § 3.1. și § 3.2.

Prima parte a acestui capitol aduce în discuție noțiunea de *perspectivă* din punctul de vedere al implicării narative a cititorilor. DST și ST ne ajută să înțelegem mai bine conceptul de *perspectivă*. Teoria situațiilor se aplică în special situațiilor reale. Ea vorbește de două tipuri principale de perspectivă: indexicală și inferențială. Prima apare în situații legate de „eu” ACUM, și inițial se aplica doar situațiilor reale. Perspectiva *inferențială* apare în momentul în care se adoptă perspectiva altcuiva.

În cazul DST-ului tot perspectiva este obiectul de studiu al teoriei, dar se aplică unui alt domeniu. Dacă ST-ul se axează pe situațiile reale, scopul principal al DST-ului este să dea seama de felul în care cititorii înțeleg textul narativ ficțional. Pornind de la sugestiile teoretice ale DST-ului, cărora le găsim puncte comune cu idei propuse de ST, remarcăm că, la bază, procesul de creație a ficțiunii și cel de citire sunt amândouă procese inferențiale. Un proces inferențial/perspectiva inferențială înseamnă adoptarea unui perspective indexicale sau a unui

centru deictic diferit de al tău. De asemenea, actul auctorial este explicat ca un act intențional: autorul intenționează ca cititorii lui să adopte o atitudine de *make-believe* în ceea ce privește conținutul romanului său (§ 3.1.1.).

Deixisul în ficțiune funcționează diferit față de deixisul din discursul standard deoarece nu este întotdeauna legat de situația discursivă, ci de o altă situație. Discursul indirect liber este un exemplu clar de situație în care nu poate fi postulat că naratorul, desemnat prin pronumele „eu”, poate să iasă la suprafața textului în orice moment al povestirii fără ca sensul sau referința textului să fie schimbate (§ 3.1.2.).

Centrul deictic este definit prin trei coordonate: timpul (CÂND), spațiul (UNDE) și persoana (CINE). Structura temporală a narațiunii este formată dintr-un șir de ACUM-uri curente. Linia narativă (narrative-line) este o bucată de narațiune controlată de un singur timp de referință. Acest timp de referință este echivalat cu „prezentul narativ” (narrative present) (Ehrlich, 1990) (§ 3.1.3.). ACUM este văzut fie ca un punct specific în timp (un punct-ACUM (a NOW-point)), fie ca o linie temporală (o linie-ACUM (a NOW-timeline)), subiect discutat în altă parte a acestei lucrări (§ 4.3.2.).

Relațiile spațiale sunt organizate în funcție de observator și obiectele observate. Astfel, revenim la ideea că oamenii au nevoie să își organizeze informația spațială pornind de la un ego (a perspective ego). Acesta poate fi un narator/LOCUTOR, sau poate fi doar o proiecție care trebuie specificată pentru ca textul să facă sens. Noțiunea de perspectivă așa cum a fost definită până acum poate fi asociată ideii de situație, i.e. o stare de lucruri organizată din punctul de vedere al ego-ului (§ 3.1.4, 2.1.3.).

CINE-le este împărțit în patru mari categorii (conform DST-ului): CINE focalizator (the focalising WHO), CINE focal (the focal WHO), CINE non-focal (the non-focal WHO) și CINE narator (the narrating WHO). CINE-le narator este entitatea psihologică care spune povestirea de la un nivel epistemologic diferit de cel al povestirii: nivel marcat de timp sau ontologie. CINE-le focalizator mediază o perspectivă subiectivă asupra unei părți a lumii. CINE-le focal face parte atât din perspectiva subiectivă cât și din cea obiectivă (§ 3.1.5.).

Ideea că atât crearea cât și citirea ficțiunii sunt procese inferențiale la bază poate fi atribuită și studiului lui Emmott (1995). Ea își explică conceptul de *construire a contextului* (context - building) ca un proces de „aducere în față” a informației parcurse de cititori. De asemenea, vedem că lumea povestirii nu trebuie definită doar în termeni de text implicit și explicit (v. §

2.1.2.), ci și de inferențe narative. Construirea contextului implică ideea de cunoștințe inițiale, așteptări, confirmări, ajustări și de centru deictic curent (current DC) (§ 3.1.6.).

În § 3.2.1., tratăm noțiunea de *perspectivă* și îi conturăm caracteristicile. Perspectiva este un fenomen dublu fațetat: ea cuprinde și observatorul și observatul, și conține aceleași coordonate ca și centrul deictic: timpul, spațiul și persoana.

Apoi, perspectiva este împărțită în două categorii principale, *perspectiva-focalizatoare/perspectiva-origine* și *perspectiva focalizată/perspectiva-conținut*. Diferitele tipuri de perspectivă sunt definite pornind de la cele trei coordonate menționate anterior (§ 3.2.2.).

Diferite alte instrumente interpretative sunt luate în discuție: conexiunea temporală, semantică și referențială și predicatul controlor. Conexiunea temporală, semantică și referențială sunt instrumente care marchează coeziunea în cadrul unei unități discursive/al unui episod (§ 3.2.3., 3.2.4.).

În cele din urmă, în acest capitol stabilim o nouă definiție pentru termenul de *viewpoint* (punct de vedere), care redă ideea că ceva din propoziție este exprimat prin luarea în considerare a coordonatei personale a unui personaj. Aici se reflectă ideea că DC-ul surprinde una din coordonatele CINE-lui focal (§ 3.2.5.).

Capitolul 4

În capitolul acesta aplicăm rezultatele teoretice din capitolele anterioare romanului lui Fay Weldon *The Life and Loves of a She-Devil* (1989[1983]). Alegerea romanului este motivată de faptul că el este format din părți scrise la persoana întâi și la persoana a treia. Prin analiza celor două tipuri de texte încercăm să dezvoltăm un model analitic pertinent, care ia în calcul atât texte în care naratorul se poate identifica cu ușurință (narațiune la persoana întâi; preferată de teoreticienii comunicativi) cât și texte la persoana a treia, situație în care naratorul nu este obligatoriu postulat de către poeticieni. Modelul este în mare semantic, dar ia în considerare și alte date lingvistice.

4.1. În primul rând, ne interesează apariția LOCUTORULUI în părțile scrise la persoana întâi. Cu alte cuvinte, urmărim cum procesează cititorii textul pe măsură ce îl parcurg și cum se formează imaginea LOCUTORULUI prin acumularea de detalii (§ 4.1.1.). Oferim (§ 4.1.2.) o soluție „semantică” pentru ideea lui Segal menționată în § 3.1.2. Deicticele „eu”, „acum”, „aici” sunt interpretate în § 4.1.3, iar valorile lui „tu” sunt discutate în § 4.1.4. Valorile timpului prezent sunt examinate în § 4.1.5.

4.2. Funcția de autentificare are un rol important în determinarea LOCUTORULUI și a rolului său. În § 4.2.1, discutăm despre cum este această funcție pusă în practică în romanul lui Weldon. LOCUTORUL din romanul lui Weldon folosește perspectiva inferențială într-o mare măsură: i.e. se pune în pielea altuia. În § 4.2.2., luăm în considerare semnalele lingvistice care dau naștere unei perspective inferențiale și oferim o interpretare semantică. În § 4.2.3., sunt analizate din punct de vedere semantic propozițiile care conțin parantetice, și care apar în cadrul textelor la persoana întâi. Apoi ne referim la întrebări (§ 4.2.4.).

4.3. Dacă în primele două părți discutăm despre narațiunea la persoana întâi (perspectiva-LOCUTOR, i.e. perspectivă subiectivă), în această parte ne axăm pe textele scrise la persoana a treia. Întâi, este propusă o soluție de interpretare a propozițiilor PERSONAJ-subiective (parte dintr-o perspectivă-SINE, i.e. perspectivă subiectivă) și a propozițiilor obiective (parte dintr-o perspectivă obiectivă, i.e. o perspectivă-LUME A POVESTIRII). Acestea două pot să semene într-o anumită măsură, de aceea uneori este dificil să fie diferențiate (§ 4.3.1.). Apoi, analizăm deicticele temporale (§ 4.3.2.), propozițiile gnomiche (§ 4.3.3.) și întrebările în contextul unei scriituri la persoana a treia (§ 4.3.4.).

4.4. Ultima parte prezintă concluziile referitoare la § 4.1., § 4.2. și § 4.3.

Cele mai controversate aspecte legate de tematica LOCUTORULUI/naratorului și a SINE-lui sunt analizate în cadrul acestei părți. De exemplu, deicticele sunt de obicei considerate a fi mărci care semnalează automat un narator, într-o interpretare mai tradițională. După cum reiese din studiul nostru, ele pot fi interpretate diferit în funcție de context. Valorile timpului prezent și ale timpului trecut sunt și ele luate în considerare.

Propozițiile gnomiche sunt și ele legate de funcția interpretativă atribuită naratorului de către abordarea comunicativă. Pornind de la sugestiile lui Galbraith (1995), se demonstrează că aceste propoziții pot fi interpretate și într-o manieră diferită ele putând exprima atitudinile unui grup sau ale unui individ la nivel social. Întrebările reprezintă un alt subiect interesant de discuție – uneori ele pot fi folosite de către LOCUTOR, altele pot fi întrebuințate și fără un scop comunicativ (Cohn, 1978).

La sfârșitul analizei prezentăm concluzii privind trăsături ale romanului lui Weldon și câteva observații generale în ceea ce privește interpretarea ficțiunii narrative.

§ 4.1., § 4.2.

LOCUTORUL nu este introdus în manieră tradițională. Identitatea lui este stabilită prin luarea în calcul a informațiilor provenind atât din părțile scrise la persoana întâi cât și la persoana a treia. Mai mulți factori contribuie la fixarea identității LOCUTORULUI: informația lingvistică, construirea contextului, inferențe narative, conexiunea semantică etc.

A scrie „tu” nu înseamnă în mod necesar că este implicat „eul” ca pol de interacțiune, chiar și în textele la persoana întâi. „Tu” poate fi folosit ca și constituent orientat către destinatar sau, într-un mod noncomunicativ, ca *dummy agent*.

Patru tipuri de timp prezent sunt folosite: prezentul punctual (verbalizare sincronizată cu experiența), prezentul iterativ-durativ (evenimente repetitive) – cele mai frecvente, prezentul gnomic (pentru exprimarea părerii LOCUTORULUI) și trecutul punctual (actualizarea de evenimente trecute redade de către LOCUTOR la timpul prezent).

Iterativitatea este folosită într-o mare măsură: prezentul iterativ-durativ, discursul reprezentativ (typifying) și discursul tipic (typical) (Rosier, 1999). Se remarcă o preferință pentru întrebările retorice. LOCUTORUL adoptă multe perspective inferențiale, ceea ce poate fi explicat prin faptul că este o femeie înșelată, care încearcă să facă față situației, în primul rând, prin încercarea de a-și înțelege situația.

În opinia noastră, textele la persoana întâi nu trebuie interpretate în totalitate prin prisma *Eu îți povestesc ție*. În cazul de față considerăm că textele la persoana întâi sunt gânduri verbalizate, care câteodată tind spre monologic, iar alteori spre dialogic. Acesta este unul din motivele pentru care am numit naratorul din romanul analizat LOCUTOR experimentator (experiencing SPEAKER). Un alt motiv este că nu ne aflăm în prezența unei situații în care există un singur punct de observație unde se plasează LOCUTORUL sau a unei linii narative diferite de povestirea în sine. LOCUTORUL este reprezentat ca fiind într-un ACUM al experienței și actualizării.

§ 4.3.

Timpul trecut din narațiunea la persoana a treia este tratat ca un ACUM care nu este legat de timpul prezent al LOCUTORULUI. Cititorii tratează timpul trecut ca un prezent al narațiunii (Ehrlich, 1990; DST). Propozițiile PERSONAJ-subiective din romanul lui Fay Weldon sunt propoziții cu și fără parantetice. Primele sunt mai frecvent întâlnite. Pentru a considera o propoziție PERSONAJ-subiectivă, conținutul semantic trebuie să fie compatibil cu actul de

gândire, cu părerea, cu credința CINE-lui focalizator. Predicatele controloare sunt deseori rezultatul contextului.

Propozițiile obiective – perspectiva-LUMII POVESTIRII - sunt analizate și ele. Ele sunt interpretate ca propoziții care se asociază cu o lume a povestirii, i.e. lumea actuală a povestirii. Elementele expresive care pot să apară în astfel de propoziții sunt interpretate ca redând un *viewpoint* (punct de vedere) (coordonata v este folosită). Ambiguitatea apare atunci când există două posibilități de interpretare a unei propoziții: ca propoziție obiectivă sau ca propoziție PERSONAJ-subiectivă.

„Acum” poate reprezenta un timp de referință de care se ancorează o nouă linie narativă, un punct-ACUM din linia narativă, care marchează un eveniment anume dintr-o serie de evenimente sau este un semnal pentru o perspectivă-SINE. Propozițiile gnomiche pot să exprime atitudinea unui grup social, a unei SURSE, sau pot să facă parte dintr-o perspectivă-SINE. Unele întrebări au și o calitate retorică în cazul narațiunii la persoana a treia.

Din toate acestea rezultă că obiectivul lui Weldon a fost să redea procesul ‚interior’ prin care femeile înșelate ar putea trece: aflarea veștii, creionarea sau ‚înțelegerea’ celeilalte femei, procesul de adaptare la situație și, până la urmă, în acest caz, luarea unei atitudini.

În lucrarea de față analizăm atât texte la persoana întâi cât și a treia folosind același aparat formal, care merge mână în mână cu modelul ontologic. Modelul semantic ne ajută să interpretăm câteva fenomene interesante, dar are și anumite limite, motiv pentru care este nevoie să apelăm și la alte metode de lucru. În opinia noastră, modelul semantic trebuie să fie îmbogățit pentru a putea surprinde o paletă mai largă de aspecte legate de analiza propozițiilor ficționale narative. Următorul pas ar putea fi aplicarea modelului altor texte ficționale.

Perspectiva, *punctul de vedere* (*point of view*) și *viewpoint*-ul (*punctul de vedere*) sunt termenii principali folosiți aici. Punctele comune și diferențele între acești termeni sunt evidențiate prin recurgerea la diferite abordări și extragerea părților relevante pentru definirea și punerea în practică a termenilor în discuție. Unele dintre cele mai importante aspecte teoretice de reținut din această lucrare sunt: diferențele specificate între termenii menționați și, posibil, conexiunile făcute între acești termeni și *stare de lucruri* și *situații*. Speram că acest studiu va fi de folos în investigațiile viitoare asupra *perspectivei* în ficțiunea narativă.

De asemenea, credem că am oferit o variantă pentru interpretarea anumitor aspecte controversate din jurul acestui subiect:

i. Ideea lui Banfield 1E/1SINE poate fi acceptată în felul următor: există un singur SINE la originea unei perspective (care poate fi și LOCUTOR, în studiul lui Banfield); el poartă responsabilitatea pentru ideile exprimate și expresiile folosite; cu toate acestea, SINE-le poate să aleagă să redea punctul de vedere (*viewpoint*) al altcuiva pe care poate să îl susțină sau să se distanțeze de el.

ii. Funcția interpretativă, care a fost considerată de unii cercetători ca fiind ceea ce face distincția între texte cu sau fără narator, nu semnaleză neapărat un LOCUTOR. Acest lucru reiese din analiza noastră asupra propozițiilor gnomiche dintr-un text la persoana a treia.

iii. Anumite texte narrative ficționale pot fi interpretate fără a postula un locutor ficțional la originea lor.

În lucrarea de față am încercat să găsim un teren comun între abordări diferite asupra *perspectivei*. Perspectiva este în centrul interacțiunii oamenilor cu lumea, fie ea reală sau imaginară. După părerea noastră, varietatea teoriilor abordate, deși dificilă, a dus la o diversitate interpretativă.

REFERINȚE

REFERINȚE CRITICE

- ABBOTT, H. Porter (2004[2002]). *The Cambridge Introduction to Narrative*, Cambridge University Press
- ADAM, Jean-Michel (1994[1981]). *Le texte narratif*, Paris: Nathan Université
- ADAM, Jean-Michel (2001). *Les textes: types et prototypes*, Paris: Nathan Université
- ALMEIDA, Michael J. (1995). "Time in Narratives". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 159-189
- AUERBACH (1995). *Mimesis. Reprezentarea realității în literatura occidentală*, București: Editura pentru literatură universală
- AUTHIER Revuz, Jacqueline (1992). "Pour l'Agrégation. Repères dans le champ du discours rapporté (suite)". In *L'Information grammaticale*, 56: 10-15
- AUTHIER Revuz, Jacqueline (2004). "La Représentation du discours autre : Un champ multiplement hétérogène". In Lopez Muñoz *et alii* (eds.). *Le discours rapporté dans tous ses états*: 35-53
- ASPESLAGH, Ellen (1999). "Language as Ideology: Transitivity and Ergativity in the Female Voices of Virginia Woolf's *The Waves*". In <http://www.pala.ac.uk/resources/op/Paper10.pdf>
- BACH, Emmon (1989). *Informal Lectures on Formal Semantics*, State University of New York Press
- BAKHTIN, Mikhail (1998). "Discourse in the Novel". In Julie Rivkin and Michael Ryan (eds.). *Literary Theory: An Anthology*: 32-45
- BAL, Mieke (1985[1946]). *Narratology. Introduction to the Theory of Narrative*, Toronto: University of Toronto Press
- BANFIELD, Ann (1979). "Où l'épistémologie, le style et la grammaire rencontrent l'histoire littéraire : le développement de la parole et de la pensée représentée". In *Langue française*, 44: 9-27
- BANFIELD, Ann (1982). *Unspeakable Sentences. Narration and representation in the language of fiction*, Boston, London, Melbourne and Henley: Routledge & Kegan Paul

- BANFIELD, Ann (1998). "The name of the Subject: The "I"?" In *Yale French Studies*, no. 93: 133-174
- BARTHES, R., W. Kayser, W.C. Booth, Ph. Hamon (1977, a). *Poétique du récit*, Paris: Éds. du Seuil
- BARTHES, R. (1977, b). "Introduction à l'analyse structurale des récits". In Barthes *et alii*, *Poétique du récit*: 7-59
- BARWISE, Jon and John Etchemendy (1990). "Information, Infons and Inference". In Cooper *et alii* (eds.). *Situation Theory and Its Applications*, 1: 33-78
- BARWISE, John, Jean Mark Gawron, Gordon Plotkin, Syun Tutiya (eds.) (1991). *Situation Theory and Its Applications*, 2, Leland Stanford Junior University: Center for the Study of Language and Information
- BENVENISTE, Emile (1966). *Problèmes de linguistique générale*, Bibliothèque des Sciences Humaines: Éds. Gallimard
- BRUDER, Gail A. (1995). "Psychological Evidence That Linguistic Devices are Used by Readers to Understand Spatial Deixis in Narrative Text". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 243-260
- BIDU-VRÂNCEANU, Angela *et alii* (2001). *Dicționar de științe ale limbajului*: Nemira
- BOOTH, Wayne (1976). *Retorica romanului*, București: Univers
- BORCILĂ, Mircea (ed.) (1980). *Studii de Stilistică, Poetică, Semiotică*, Cluj-Napoca
- BRÈS, Jacques (1994). *La Narrativité*, Duculot: Lonvain-la-Neuve
- BROOKE-ROSE, Christine (1994[1990]). "Ill Locutions". In Nash (ed.). *Narrative in Culture. The Use of Storytelling in the Sciences, Philosophy and Literature*: 154-172
- CAPONE, Alessandro (n.d.). "The Structure of an Event". In <http://semanticsarchive.net/Archive/TM4YzJjY/event.rtf>
- CHARAUDEAU, Patrick (1992). *Grammaire du sens et de l'expression*: Hachette Éducation
- CHIERCHIA, Gennaro and Sally McConnell-Ginet (1990). *Meaning and Grammar. An Introduction to Semantics*, Cambridge, Massachusetts, London: The MIT Press
- CHIERCHIA, Gennaro and Sally McConnell-Ginet (2000). *Meaning and Grammar: An Introduction to Semantics*, 2nd ed.: The MIT Pres

- CHUN, Soon Ae and David A. Zubin (1995). "Experiential versus Agentive Constructions in Korean Narrative". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 309-323
- COHN, Dorrit (1978). *Transparent Minds*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press
- COHN, Dorrit (1990). "Signposts of Fictionality: A Narratological Perspective". In *Poetics Today*, vol. 11, no. 4: 775–804
- COHN, Dorrit (n.d.). "Discordant Narration". In http://findarticles/p/articles/mi_m2342/is_2_34/ai_68279078 (published in *Style*, Summer, 2000)
- COMRIE, Bernard (1991[1976]). *Aspect*, New York, Port Chester, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press
- COMRIE, Bernard (1990[1985]). *Tense*, New York, Port Chester, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press
- COOPER, Robin, Mukai Kuniaki, John Perry (eds.) (1990). *Situation Theory and Its Applications*, 1, Leland Stanford Junior University: Center for the Study of Language and Information
- CROW, Judith Merriam (1990). "Locations Now and Then". In Cooper *et alii* (eds.). *Situation Theory and Its Applications*, 1: 355-377
- CURRIE, Gregory (1990). *The Nature of Fiction*, Cambridge: Cambridge University Press
- DEVLIN, Keith (1990). "Infons and Types in an Information-Based Logic". In Cooper *et alii* (eds.). *Situation Theory and Its Applications*, 1: 79-95
- DOLEŽEL, Lubomir (1998). *Heterocosmica. Fiction and Possible Worlds*, Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press
- DORON, Edith (1991). "Point of View as a Factor of Content". In Steven Moore and Adam Zachary Wyner (eds.). *Proceedings from Semantics and Linguistic Theory*, I: 51-64
- DOWNING, Laura Hidalgo (1994). "Foregrounding of Structural Patterns and Mind-Style in Two Literary Texts". In <http://www.pala.ac.uk/resources/op/Paper04.pdf>
- DRY, Helen Aristair (1990). "Language Change, 'Naturalization,' and Free Indirect Speech". In *Journal of Literary Semantics*, 19/3: 135-149
- DUCHAN, Judith F., Gail A. Bruder, Lynne E. Hewitt (eds.) (1995). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*, Hillsdale, New Jersey, Hove, U.K, State University of New York at Buffalo: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- DUCROT, Oswald (1984). *Le dire et le dit*, Minuit
- DUCROT, Oswald and Jean-Marie Schaeffer (eds.) (1996). *Noul Dicționar Enciclopedic al Științelor Limbajului*, București: Babel
- EHRlich, Susan (1990). *Point of View: A Linguistic Analysis of Literary Style*, London and New York: Routledge
- EMMOTT, Catherine (1995). "Consciousness and Context-Building: Narrative Inferences and Anaphoric Theory". In Green (ed.). *New Essays in Deixis*, Amsterdam, Atlanta, Costerius New Series: 81-97
- ENGDAHL, Elisabet (1990). "Argument Roles and Anaphora". In Cooper *et alii* (eds.). *Situation Theory and Its Applications*, 1: 395-431
- FERNANDO, Tim (1990). "On the Logic of Situation Theory". In Cooper *et alii* (eds.), *Situation Theory and Its Applications*, 1: 97-116
- FILIP, Hana (n.d.). "Psychological Predicates and the Syntax-Semantics Interface". In <http://semanticsarchive.net>. (published in *Conceptual Structure, Discourse and Language*, 1996, Stanford: Center for the Study of Language and Information. Goldberg, A. E. (ed.): 131-147)
- FLEISCHMAN, Suzanne (1990). *Tense and Narrativity. From Medieval Performance to Modern Fiction*, The University of Texas Press
- FLOREA, Ligia-Stela (1999). *Temporalité, modalité et cohésion du discours*, București: Babel
- FLOREA, Ligia-Stela (2004). "Temps, aspect et perspective de locution". In *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Philologia*, XLIX, no. 3: 19-25
- FLOREA, Ligia-Stela (ms.). *Narration au présent, deixis fictionnelle et point de vue*, Université Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
- FLUDERNIK, Monika (1993). *The Fictions of Language and the Languages of Fiction*, New York: Routledge
- FLUDERNIK, Monika (1995, a). "Pronouns of Address and 'Odd' Third Person Forms: The Mechanics of Involvement in Fiction". In Green (ed.). *New Essays in Deixis*, Amsterdam-Atlanta, Costerius New Series: 99-129
- FLUDERNIK, Monica (1995, b). "The Linguistic Illusion of Alterity: The Free Indirect as a Paradigm of Discourse Representation". In *Diacritics*, vol. 25, no. 4: 89-115

- FLUDERNIK, Monica (2001). "New Wine in Old Bottles? Voice, Focalization, and New Writing". In *New Literary History*, 32: 619-638
- FREEMAN, Margaret (2007). "Cognitive Linguistic Approaches to Literary Studies: State of the Art in Cognitive Poetics". In Geerarts, Dirk and Hubert Cuyckens, *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*: 1175-1202.
In http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1427409
- FRIEDMAN, Norman (1967[1955]). "Point of View in Fiction. The Development of a Critical Concept". In Philip Stevick (ed.). *The Theory of the Novel* (1967[1955]): 108-137
- GALBRAITH, Mary (1995). "Deictic Shift Theory and the Poetics of Involvement in Narrative". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 19-59
- GAWRON, Jean Mark and Stanley Peters (1990). "Some Puzzles About Pronouns". In Cooper *et alii* (eds.), *Situation Theory and Its Applications*, 1: 395-431
- GENETTE, Gérard (1972). *Figures III*, Paris: Éditions du Seuil
- GENETTE, Gérard (1991). *Fiction et diction*, Paris: Éditions du Seuil
- GORMAN, David (2000[1998]). "The Logic of Literature, 2d. rev. ed – Review". In http://findarticles.com/p/articles/mi_m2342/is_1_32/ai_54019328/. (published in *Style*, Spring, 1998)
- GRAESSER, Arthur C. and Cheryl A. Bowers (1996). "Review of *Deixis in Narrative*". In <http://www.cs.buffalo.edu/pub/WWW/faculty/rapaport/graesser.rev.forhtml>
- GREEN, Keith (1995). *New Essays in Deixis*, Amsterdam-Atlanta: Costerius New Series
- GREEN, Keith (1995). "A Revaluation of Concepts and Categories". In Keith Green (ed.), *New Essays in Deixis*: 11-25
- HAS, Gheorghe (1989). *Une Introduction à la Sémantique*, Universitatea Babeş-Bolyai, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca
- HAMBURGER, Käte (1986[1957]). *Logique des genres littéraires* (préface de Gérard Genette), Paris: Éditions du Seuil
- HANOTE, Sylvie (2004). "Des introducteurs de discours aux indices de frayage". In Lopez Muñoz *et alii* (eds.). *Le discours rapporté dans tous ses états*: 538-548
- HEWITT, Lynne E. (1995). "Anaphor in Subjective Contexts in Narrative Fiction". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 325-339

- HURFORD, James R. and Brendan Weasley (1983). *Semantics - A Coursebook*, Cambridge University Press
- HYVÄRINEN, Matti Anu Korhonen and Juri Mykkänen (eds.), (2006). *The Travelling Concept of Narrative*, Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies
- JANUŠKEVIČIŪTĖ, Irena and Linas Selmistraitis (2005). “Deictic Markers in Monologue and Dialogue”. In *Kalbotyra* 55(3): 22-30
- JAUBERT, Anna (2004). “Parler au deuxième degré : Du discours rapporté au discours déporté”. In Lopez Muñoz *et alii* (eds.). *Le discours rapporté dans tous ses états*: 153-161
- JEFFRIES, Lesley (2000). “Don’t throw out the baby with the bathwater: in defence of theoretical eclecticism in Stylistics”. In <http://www.pala.ac.uk/resources/op/Paper12.pdf>
- JONES, Peter E. (1995). “Philosophical and Theoretical Issues in the Study of Deixis: A Critique of the Standard Account”. In Keith Green (ed.). *New Essays in Deixis*: 27-48
- KAYSER, Wolfgang (1977). “Qui raconte le roman?”. In Barthes *et alii*. *Poétique du récit*: 59-84
- KARPENKO, Tatyana (1993). “Pragmatic Aspects of Literary Communication”. In <http://www.pala.ac.uk/resources/op/Paper03.pdf>
- KATAGIRI, Yashuhiro (1991). “Perspectivity and the Japanese Reflexive ‘zibun’”. In Barwise *et alii*. *Situation Theory and Its Applications*, 2: 425-447
- KRATZER, Angelika (2001). “Facts: Particulars or Information Units?” In <http://semanticsarchive.net/Archive/zAxODQ5Y/Facts.pdf>
- KRATZER, Angelika (2003). “A Note on Choice Functions in Context”. In <http://semanticsarchive.net/Archive/zIyNTMxZ/Choice%20Functions%20in%20Context.pdf>
- KURODA, S.-Y. (1979[1973], a). *Aux quatre coins de la linguistique*, Paris: Éditions du Seuil
- KURODA, S.-Y. (1979[1973], b). “Où l’épistémologie, la grammaire et le style se rencontrent : examen d’un exemple japonais”. In Kuroda (1979). *Aux quatre coins de la linguistique*: 235-259
- KURODA, S.-Y. (1979, c). “Grammaire et récit”. In Kuroda (1979). *Aux quatre coins de la linguistique*: 261-271
- LAKOFF, George and Mark Johnson (1985[1980]). *Les Métaphores dans la vie quotidienne*, Paris: Minuit

- LEECH, G. (1981). *Semantics. The Study of Meaning*, London: Penguin Books
- LEWIS, David (1979[1973]). "Possible Worlds". In Michael J. Loux (ed.). *The Possible and the Actual: readings in the metaphysics of modality*: 182-189
- LEWIS, David (1983[1978]). "Truth in Fiction". In David Lewis. *Philosophical Papers*, vol.1: 261-268
- LI, Naicong and David A. Zubin (1995). "Discourse Continuity and Perspective Taking". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 287-307
- LINTVELT, Jaap (1994[1981]). *Punctul de vedere. Încercare de tipologie narativă*, București: Univers
- LOUX, Michael J. (ed.) (1979, a). *The Possible and the Actual: Readings in the Metaphysics of Modality*, Ithaca and London: Cornell University Press
- LOUX, Michael J. (1979, b). "Introduction: Modality and Metaphysics". In Michael J. Loux (ed.). *The Possible and the Actual: readings in the metaphysics of modality*: 15-64
- LYONS, John (1995). *Introducere în lingvistica teoretică*, București: Științifică
- MACMILLAN DICTIONARY (2002). Macmillan Publishers Ltd.
- MAINGUENEAU, Dominique (1981). *Approche de l'énonciation en linguistique française*, Paris: Classiques Hachette
- MARGOLIN, Uri (1990). "Individuals in Narrative Worlds : An Ontological Perspective". In *Poetics Today*, vol. 11, no. 4 : 843-871
- MARNETTE, Sophie (2001). "The French *théorie de l'énonciation* and the study of speech and thought presentation". In Katie Wales *et alii* (eds.). *Language and Literature*, Sage Publications 10/3: 243-261
- MARTI, Luisa (2004). "Unarticulated Constituents Revisited". Paper presented at the EGG Summerschool, Cluj-Napoca, Romania, 2004. (Paper first presented at the Milan Meeting on Covert Variables at LF in Gargnano, Italy, June 2004.)
- MARTINEZ-DUENAS, Jose-Luis (1988). "A Critical Approach to Linguistic Categories and 'Literary' Discourse: Iris Murdoch's *The Book and the Brotherhood*". In <http://www.pala.ac.uk/resources/op/Paper01.pdf>
- MEZEI, Adina-Maria (2006). "Possible Worlds, Situations, and Meaning in Fiction. A Discussion". In *Lingua.B. Cultura și civilizație*, V: 97-105

- MEZEI, Adina-Maria (2008). "Narrative Theory: A Survey". In *Studia Universitatis*, 2: 187-196
- MEZEI, Adina-Maria (2008). "A Perspective-Based Approach to Fiction Origin – and Content-Perspectives". In Radu and Moldovan (eds.). *Constructions of Identity*, 2: 50-61
- MIÈGE, Bernard (1998[1995]). *Gândirea comunicatională*, Cartea Românească
- MOESCHLER, J. et alii (1998). *Le temps des événements. Pragmatique de la référence temporelle*, Paris: Kimé
- MOESCHLER, Jacques and Anne Reboul (1999[1994]). *Dicționar Enciclopedic de Pragmatică*, Cluj: Echinox
- MOESCHLER, Jacques and Antoine Auchlin (2005). *Introducere în lingvistica contemporană*, Cluj-Napoca: Echinox
- MOORE, Steven and Adam Zachary Wyner (eds.) (1991). *Proceedings from Semantics and Linguistic Theory*, SALT I, held at Cornell University, April 19-21, 1991, published under Cornell University Working Papers in Linguistics Number 10, Fall 1991
- MUÑOZ Lopez, Juan Manuel, Sophie Marnette, Laurence Rosier (eds.) (2004). *Le Discours rapporté dans tous ses états*, Paris: L'Harmattan
- NAKASHIMA, Hideyuki and Syun Tutiya (1991). "Inferring in a Situation about Situations". In Barwise et alii (eds.). *Situation Theory and Its Application*, 2: 215-227
- NASH, Christopher (1994[1990]) (ed.). *Narrative in Culture. The Uses of Storytelling in the Sciences, Philosophy and Literature*, London and New York: Routledge
- NORÉN, Coco (2004). "Le discours rapporté direct et la notion d'énonciation". In Muñoz et alii (eds.). *Le Discours rapporté dans tous ses états*: 97-104
- OLTEAN, Ștefan (1980). "Observații asupra structurii narative în stilul indirect liber". In Mircea Borcilă (ed.). *Studii de Stilistică, Poetică, Semiotică*, Cluj-Napoca: 96-102
- OLTEAN, Ștefan (1993). "A Survey of the Pragmatic and Referential Functions of Free Indirect Discourse". In *Poetics Today*, 14: 691–715
- OLTEAN, Ștefan (1994). *Teoria textului narativ și DIL*, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca
- OLTEAN, Ștefan (1995). "Free Indirect Discourse: Some Referential Aspects". In *Journal of Literary Semantics. An International Review*, Heidensberg xxiv/1: 21-31
- OLTEAN, Ștefan (1997). "Possible Worlds and Truth in Fiction". In *Journal of Literary Semantics*, xxvi/3: 173-190

- OLTEAN, Ștefan (2003). *Lumile posibile în structurile limbajului*, Cluj-Napoca: Echinox
- OLTEAN, Ștefan (2006). *Introducere în semantica referențială*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană
- OVERSTEEGEN, Leonoor (2005). “Causality and Tense - Two Temporal Structure Builders”. In *J. Semantics*, August, 22: 307 - 337
- PALMER, F.R. (1991[1986]). *Mood and Modality*, New York, Port Chester, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press
- PATRON, Sylvie (2006). “On the Epistemology of Narrative Theory: Narratology and Other Theories of Fictional Narrative”. In Matti Hyvärinen, Anu Korhonen & Juri Mykkänen (eds.). *The Travelling Concept of Narrative*. Helsinki, Helsinki Collegium for Advanced Studies: 118-133
- PAVEL, Thomas, (1998[1986]). *Univers de la fiction*, Paris: Seuil
- PHILLIPES, Gilles (2000). “L’Ancrage énonciatif des récits de fiction. Présentation”. In *Langue française*, 128: 3–8
- PINKER, Steven (2009[1997]). *Cum funcționează mintea*, București : Allfa
- PLETT, H.F. (1983). *Știința textului și analiza de text*, București: Univers
- PEPELARD, Marie-Dominique and Denis Vernant (2003). *Elemente de logică*, Iași: Institutul European
- RABATEL, Alain (1998). *La construction textuelle du point de vue*, Lausanne (Switzerland)-Paris: Collection Sciences des discours
- RABATEL, Alain (2004). “Les Verbes de perception, entre point de vue *représenté* et discours *représentés*”. In Lopez Muñoz *et alii* (eds.). *Le discours rapporté dans tous ses états*: 81-93
- RADU, Adrian and Rareș Moldovan (eds.) (2008). *Constructions of Identity*, volume 2, Cluj-Napoca: Napoca Star
- RAMAZANI, Vaheed K. (1988). *The Free Indirect Mode. Flaubert and the Poetics of Irony*, Charlottesville: University Press of Virginia
- RAPAPORT, William J. *et alii* (1994). “Deictic Centres and the Cognitive Structure of Narrative Comprehension”. In <http://www.cse.buffalo.edu/~rapaport/Papers/dc.pdf>
- REBOUL, Anne (2000). “Communication, Fiction et Expression de la Subjectivité”. In *Langue française*, 128: 9–29

- REBOUL, Anne and Jacques Moeschler (2001[1998]). *Pragmatica, azi*, Cluj-Napoca: Echinox
- RECANATI, François (2002). “Unarticulated Constituents”. In *Linguistics and Philosophy*, 25: 299-345
- REINHART, Tanya (1986). “Principes de perception des formes et organisation temporelle des textes narratifs”. In *Recherches linguistiques de Vincennes*, 14/15: 45-92
- RIMMON-KENAN, Schlomith (2002[1983]). *Narrative Fiction. Contemporary Poetics*, London and New York: Routledge
- RIVARA, René (2000). *La langue du récit. Introduction à la narratologie énonciative*, L’Harmattan
- RIVKIN, Julie and Michael Ryan (1998). “Introduction”. In *Literary Theory: An Anthology*, Oxford: Blackwell Publishers
- ROBINS, R.H. (2005[1967]). *Scurtă istorie a lingvisticii*, Iași: Polirom
- ROHDE, HANNAH (2006). “Rhetorical questions as redundant interrogatives”. In *San Diego Linguistic Papers*, 2: Department of Linguistics, UCSD, UC San Diego. In <http://escholarshp.org/uc/item/4xd7t5ww>
- ROSIER, Laurence (1999). *Le discours rapporté. Histoire, théorie, pratiques*, Paris, Bruxelles: Champs linguistiques
- RUSSELL, Bertrand (1905). “On Denoting”. In *Mind*, 14 : 479-493
- RYAN, Marie-Laure (1991). *Possible Worlds, Artificial Intelligence and Narrative Theory*, Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press
- RYLE, Gilbert (2000[1949]). *The Concept of Mind*, Penguin Books
- SANGER, Keith (2000[1998]). *The Language of Fiction*, London and New York: Routledge
- SCHAPIRA, Charlotte (2004). “Discours rapporté et parole prototypique”. In Muñoz *et alii* (eds.). *Le Discours rapporté dans tous ses états*: 131-138
- SCHREPFER-ANDRÉ, G. (2004). “[Selon X, p] versus [X dit / pense que p] : Information référencée versus discours rapporté”. In Lopez Muñoz *et alii* (eds.). *Le discours rapporté dans tous ses états*: 576-586
- SEGAL, (1995). “Narrative Comprehension and the Role of Deictic Shift Theory”. In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 3-17
- SEGAL, Erwin M. (1997). “Deixis in Short Fiction: The Contribution of Deictic Shift Theory to Reader Experience of Literary Fiction.” In <http://pluto.fss.buffalo.edu/classes/psy/segal/>

- 2472000/IA93-10P.htm. A slightly edited version of this article. In Barbara Lounsberry (Ed.) *Telling Tales: Perspectives on the Short Story*, Westport, CT: Greenwood Press. 283-294.
- SELIGMAN, Jerry (1990). "Perspectives in Situation Theory". In Cooper *et alii* (eds.). *Situation Theory and Its Applications*, 1: 146-191
- SIOUFFI G., Raemdonck, Van D. (1999). *Fiches pour comprendre la linguistique*, Brial: Rosny
- SPERBER, Dan and Deirdre Wilson (1996). "Fodor's Frame Problem and Relevance Theory (reply to Chiappe & Kukla)". In <http://www.dan.sperber.cfr/?p=27>
- STANLEY, Jason and Zoltán Gendler Szabó (2000). "Reply to Bach and Neale". In *Mind & Language*, Vol. 15 Nos. 2 and 3 April/June: 295-298
- STANLEY, Jason (2000). "Context and Logical Form". In *Linguistics and Philosophy* 23: 391-434
- STANLEY, Jason (2005). "Semantics in Context". In *Contextualism in Philosophy: Knowledge, Meaning and Truth*, Oxford University Press: 221-253
- STANZEL, F.K. (1984[1982]). *A Theory of Narrative*, Cambridge, London, New York, New Rochelle, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press
- STEVICK, Philip (ed.) (1967[1955]), *The Theory of the Novel*, Free Press
- SULLET - NYLANDER, Françoise (2004). "Le Discours narrativisé : Quels critères formels? (Distribution et effets des emplois dans *Le Monde et Libération*)". In Muñoz *et alii* (eds.). *Le Discours rapporté dans tous ses états*: 386-396
- TALMY, Leonard (1995). "Narrative Structure in a Cognitive Framework". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 421-460
- TURNER, G.W. (1973[1973]). *Stylistics*, Penguin Books
- TOOLAN, M. (1988). *Narrative: A Critical Linguistic Introduction*, London: Routledge
- VALETTE, Bernard (1993). *Esthétique du roman moderne*, Eds. Nathan Université
- VITOUX, Pierre, "Le jeu de la focalisation". In *Poétique*, 51: 358–368
- VLAD, Carmen (1985). "Identité-Alterité Dans le Sens Narratif de la Première Personne". In *Revue Roumaine de Linguistique*, Tome xxx, no. 5
- VLAD, Carmen (2002). *Textul aisberg. Elemente de teorie și analiză*, Cluj: Casa cărții de știință
- VUILLAUME, Marcel (1990). *Grammaire temporelle des récits*, Paris: Minuit

- WALSH, Richard (n.d.). "Fabula and fictionality in narrative theory". In http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m2342/is_4_35/ai_97114240/?tag=content;col 1 (published in *Style*, Winter, 2001)
- WEIMBERG, Henry H. (1981). "Irony and 'Style Indirect Libre'". In *Madame Bovary, Canadian Review of Comparative Literature*, vol. 8, no. 1: 1-9
- WERTH, Paul (1995). "How to build a world (in a lot less than six days, and using only what's in your head)". In Green (ed.), *New Essays in Deixis*: 49-80
- WIEBE (1995). "References in Narrative Text". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 263-286
- WILSON, Deirdre and Dan Sperber (2002). "Truthfulness and Relevance". In *Mind* 111, 583: 215-257
- YUHAN, Albert Hanyong and Stuart C. Shapiro (1995). "Computational Representation of Space". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 191-225
- ZALTA, Edward N. (1991). "A Theory of Situations". In Barwise *et alii* (eds.). *Situation Theory and Its Applications*, 2: 81-111
- ZUBIN, David A. and Lynne E. Hewitt (1995). "The Deictic Center: A Theory of Deixis in Narrative". In Judith F. Duchan *et alii* (eds.). *Deixis in Narrative: A Cognitive Science Perspective*: 129-158

REFERINȚE LITERARE

- KING, Stephen and Peter Straub (2001[1984]). *The Talisman*, New York: Ballantine Books
- WELDON, Fay (1989[1983]). *The Life and Loves of a She-Devil*, Hodder & Stoughton Ltd, Coronet Books